

ਵਿਸ਼ਵ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦਿਵਸ 2026

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਪਰਿਵਰਤਨ

27 ਸਤੰਬਰ 2026 ਨੂੰ "ਡਿਜੀਟਲ ਏਜੰਡਾ ਐਂਡ ਆਰਟੀਫਿਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਟੂ ਰੀਡਿਜ਼ਾਈਨ ਟੂਰਿਜ਼ਮ" ਥੀਮ ਹੇਠ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦਿਵਸ, ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਖੇਤਰ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਰੇਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ; 2023-24 ਵਿੱਚ, ਇਸਨੇ GDP ਵਿੱਚ 5.22% ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਅਤੇ 8.46 ਕਰੋੜ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। 2025 ਵਿੱਚ, ਘਰੇਲੂ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 428.55 ਕਰੋੜ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2.53 ਕਰੋੜ ਤੱਕ ਵਧਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਕਮਾਈ 2,76,831 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਈ-ਵੀਜ਼ਾ, 'ਇਨਕ੍ਰਿਡੀਬਲ ਇੰਡੀਆ' ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਅਤੇ NIDHI + ਰਾਹੀਂ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਈਕੋਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ AI ਯਾਤਰਾ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਡਿਜੀਟਲ ਨਵੀਨਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਸਵਦੇਸ਼ ਦਰਸ਼ਨ 2.0, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ , ਕਰੂਜ਼ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਅਤੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਵਰਗੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ , ਟੂਰਿਸਟ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰੇਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦਿਵਸ 2026 ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ, ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਟੂਰਿਜ਼ਮ : ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ

ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਲੋਕਾਂ, ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਲਈ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਰੇਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਨੇ 2024 ਵਿੱਚ ਗਲੋਬਲ ਜੀਡੀਪੀ ਦਾ 10%, ਜਾਂ \$10.9 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ, 357 ਮਿਲੀਅਨ

ਨੈਕਰੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਟੂਰਿਸਟ ਖਰਚ ਵਿੱਚ \$1.9 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੋਈ।

ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਖੇਤਰ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਿਵਰਤਨ ਵਿੱਚ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰਟੀਫਿਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (AI) ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਗਲੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਨਰਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਟੂਰਿਸਟ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਤੱਕ, AI ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਚੁਸਤ, ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਦਲਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ 2026 ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦਿਵਸ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਫੋਕਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦਿਨ 27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਅਲ ਸੈਲਵਾਡੋਰ (El Salvador) ਵਿੱਚ "ਡਿਜੀਟਲ ਏਜੰਡਾ ਐਂਡ ਆਰਟੀਫਿਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਟੂ ਰਿਡਿਜ਼ਾਇਨ ਟੂਰਿਜ਼ਮ" ਥੀਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਥੀਮ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਡਿਜੀਟਲ ਨਵੀਨਤਾ ਅਤੇ AI ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿਸ਼ਵ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦਿਵਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਨਾਲ ਮਨਾਏਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵਿਰਾਸਤ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਭਾਰਤ ਮੰਡਪਮ ਵਿਖੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ, ਕੇਂਦਰੀ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖਾਵਤ ਕਈ ਮੁੱਖ ਨਵੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮੌਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਿਜੀਟਲ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਟੈਕ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਡਿਜੀਟਲ ਜਨਤਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਪਹਿਲ ਹੈ ਜੋ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਖੋਜਣਯੋਗ, ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਦੇਖੇ ਅਪਨਾ ਦੇਸ਼ 2.0 ਵੀ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਲਈ ਘੱਟ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਟੂਰਿਸਟ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਵੰਡ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।

ਮੰਤਰਾਲਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦਯੋਗ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਿਆਂ (ਐੱਮਓਯੂ) ਰਾਹੀਂ ਰਣਨੀਤਕ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਨਕ੍ਰਿਡੀਬਲ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਡਿਜੀਟਲ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਨੁਭਵੀ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਖੇਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ, ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ, ਸੰਗੀਤਕ ਸਮਾਗਮ, ਭੋਜਨ, ਹੈਂਡਲੂਮ ਅਤੇ ਦਸਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਟਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਪੁਰਸਕਾਰ ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ, ਟੂਰ ਆਪਰੇਟਰਾਂ, ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਹੋਟਲਾਂ, ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ, ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਟਲਾਂ ਅਤੇ ਯਾਤਰਾ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਹੋਰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਨੂੰ "ਰੰਗ • ਰਸ • ਰੂਹ" ਨਾਲ ਮਨਾਏਗੀ। ਯਮੁਨਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਸਰਾਏ ਕਾਲੇ ਖਾਨ ਦੇ ਬੰਸੇਰਾ (ਬਾਂਸੂ ਪਾਰਕ) ਵਿਖੇ 26-27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਦੇ-ਰੋਜ਼ਾ

ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਕਲਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਭੋਜਨ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦਾ ਸੰਗਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਨਿਜ਼ਾਮੀ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੱਵਾਲੀ ਸ਼ਾਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਵਿਸ਼ਵ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦਿਵਸ: ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ

ਵਿਸ਼ਵ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦਿਵਸ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਸ਼ਵ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸੰਗਠਨ (UNWTO) ਦੀ ਇੱਕ ਪਹਿਲ ਹੈ। ਇਹ 1970 ਵਿੱਚ UNWTO ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1980 ਵਿੱਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਦਿਨ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ (SDGs) ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਟੂਰਿਜ਼ਮ: ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਆਰਥਿਕ ਮੋਕਿਆਂ ਤੱਕ

ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ, ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਯਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਖੇਤਰ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਅਕਾਊਂਟ (TSA) ਰਾਹੀਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। TSA ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਢਾਂਚਾ ਹੈ ਜੋ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਆਰਥਿਕ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ TSA ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਖੇਤਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ (GDP) ਵਿੱਚ 5.22% ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ 2019-20 ਵਿੱਚ 69.4 ਮਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 2023-24 ਵਿੱਚ 84.6 ਮਿਲੀਅਨ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਵਜੋਂ ਇਸਦੀ ਵਧਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਯਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਘਰੇਲੂ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2021 ਵਿੱਚ 677 ਮਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 2025 ਵਿੱਚ 428.55 ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 0.1 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 2.53 ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਵੀ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਕਮਾਈ 2021 ਵਿੱਚ 63,978 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 2025 ਵਿੱਚ 2,76,831 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈ।

ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨਾ

ਭੌਤਿਕ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਡਿਜੀਟਲ ਅਨੁਭਵਾਂ ਤੱਕ

ਸਾਡੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਨਕਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਾਈਡਬੁੱਕ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ, ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਖੋਜਣ, ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਯਾਤਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਰਟੀਫਿਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (AI) ਬਾਕੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ।

ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਬਦਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵੀ ਬਦਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਹੂਲਤ, ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਡਿਜੀਟਲ ਅਨੁਭਵ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸੇ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਸਰਲ ਬਣਾ ਕੇ ਡਿਜੀਟਲ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਪਲੈਟਫਾਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਏਆਈ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖੋਜਣ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਈ-ਵੀਜ਼ਾ: ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਬਣਾਉਣਾ

ਭਾਰਤ ਨੇ ਈ-ਵੀਜ਼ਾ ਸਹੂਲਤ ਰਾਹੀਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਸਰਲ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਹੂਲਤ 2014 ਵਿੱਚ 43 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਯਾਤਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ 172 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। 88 ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਬਿੰਦੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 37 ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ, 38 ਸਮੁੰਦਰੀ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਅਤੇ 13 ਜ਼ਮੀਨੀ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਵੀਜ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ 78% ਨੂੰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤ ਲਗਭਗ 95% ਈ-ਵੀਜ਼ਾ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ 72 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਯਾਤਰਾ ਵਧੇਰੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਅਤੇ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਨਕ੍ਰਿਡੀਬਲ ਇੰਡੀਆ ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੈਟਫਾਰਮ: ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਦੁਨੀਆ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ

ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਸੁਧਰਿਆ ਹੋਇਆ ਇਨਕ੍ਰਿਡੀਬਲ ਇੰਡੀਆ ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਡਿਜੀਟਲ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਦਮ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਵਿਰਾਸਤ, ਸਾਹਸ, ਭੋਜਨ, ਤੰਦਰੁਸਤੀ, ਕਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਆਕਰਸ਼ਣਾਂ ਦੇ ਵਰਚੁਅਲ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਏਆਈ-ਸੰਚਾਲਿਤ ਟੂਲ ਯਾਤਰੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਅਸਲ-ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੌਸਮ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਟੂਰ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਯਾਤਰਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਔਨਲਾਈਨ ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ (OTAs) ਅਤੇ ਹੋਰ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਡਾਣਾਂ, ਹੋਟਲ, ਕੈਬ ਅਤੇ ਬੱਸਾਂ ਬੁੱਕ ਕਰ ਸਕਣ, ਨਾਲ ਹੀ ASI ਸਮਾਰਕਾਂ ਲਈ ਟਿਕਟਾਂ ਵੀ ਬੁੱਕ ਕਰ ਸਕਣ। NIDHI ਨਾਲ ਇਸਦਾ ਏਕੀਕਰਣ ਰਜਿਸਟਰਡ ਟੂਰ ਆਪਰੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਯਾਤਰਾ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਲੈਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨਿਧੀ ਪਲੱਸ: ਇੱਕ ਡਿਜੀਟਲ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਈਕੋਸਿਸਟਮ ਬਣਾਉਣਾ

ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਖਪਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਧੀ ਪਲੱਸ (ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਡੇਟਾਬੇਸ ਆਫ਼ ਦ ਹੋਸਪਿਟੈਲਿਟੀ ਇੰਡਸਟਰੀ) ਟੂਰਿਜ਼ਮ

ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ , ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਲਈ ਇੱਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਐਂਡ-ਟੂ-ਐਂਡ ਔਨਲਾਈਨ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ, ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਸਾਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। 23 ਸਤੰਬਰ, 2026 ਤੱਕ, ਨਿਧੀ ਪਲੱਸ ਕੋਲ 63,740 ਰਿਹਾਇਸ਼ ਯੂਨਿਟ, 54 ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ, 215 ਫੂਡ ਬਿਜ਼ਨਸ ਆਪਰੇਟਰ, 1,450 ਔਨਲਾਈਨ ਯਾਤਰਾ ਐਗਰੀਗੇਟਰ ਅਤੇ 15,531 ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾ ਸੂਚੀਬੱਧ ਹਨ। ਇਹ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਖੇਤਰ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜੁੜਿਆ ਡਿਜੀਟਲ ਈਕੋਸਿਸਟਮ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੂਗਲ ਇੰਡੀਆ ਭਾਈਵਾਲੀ: ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵਿੱਚ ਏਆਈ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣਾ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਡਿਜੀਟਲ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਯਾਤਰਾ ਵੀ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੂਨ 2026 ਵਿੱਚ, ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਗੂਗਲ ਇੰਡੀਆ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ। ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਡਿਜੀਟਲ ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਆਰਟੀਫਿਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (AI), ਡੇਟਾ-ਅਧਾਰਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤੀ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਹਿਯੋਗ ਗਲੋਬਲ ਯਾਤਰਾ ਰੁਝਾਨਾਂ, ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸਮੂਲੀਅਤ ਪੈਟਰਨਾਂ ਤੋਂ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ ਸਬੂਤ-ਅਧਾਰਿਤ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਲ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ, ਮੁਹਿੰਮ ਅਨੁਕੂਲਨ, ਸਮੱਗਰੀ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਏਆਈ ਵਰਗੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਵੀਨਤਾ

ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਉਦਮੀਆਂ ਲਈ ਨਵੇਂ ਮੌਕੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। 17 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2023 ਤੱਕ, 262 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 1,497 DPIIT-ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਗਭਗ 13,919 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਟਾਰਟਅੱਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 58% ਟੀਅਰ II ਅਤੇ ਟੀਅਰ III ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸਨ।

ਇਹ ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਯਾਤਰਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਐਨਲਾਈਨ ਬੁਕਿੰਗ, ਹੋਮਸਟੇ, ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ, ਸਮਾਰਟ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਏਆਈ-ਅਧਾਰਿਤ ਯਾਤਰਾ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਵਰਗੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈਵੇਅ ਡਿਲਾਈਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਸਨੇ ਹਾਈਵੇਅ 'ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਡਿਜੀਟਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਨੈੱਟਵਰਕ ਬਣਾਇਆ ਹੈ; ਵਿਲੋਟੈਲ, ਜੋ ਹੋਮਸਟੇ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ-ਅਧਾਰਿਤ ਅਨੁਭਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੇਂਡੂ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ udChalo, ਜੋ ਇੱਕ ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਅਤੇ 70 ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੁਕਿੰਗ ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਰਾਹੀਂ 2.8 ਮਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਸਾਬਕਾ ਸੈਨਿਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਰਿਤਾਂ ਨੂੰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ-ਅਧਾਰਿਤ ਯਾਤਰਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਲਟੀਲਿੰਗਵੂਅਲ ਟੂਰਿਸਟ ਹੈਲਪਲਾਈਨ: 24/7 ਸਹਾਇਤਾ

ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮੰਤਰਾਲਾ ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ 24 x 7 ਟੈਲ-ਫ੍ਰੀ, ਮਲਟੀਲਿੰਗਵੂਅਲ ਟੂਰਿਸਟ ਹੈਲਪਲਾਈਨ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। 1800111363 ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਕੋਡ 1363 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ, ਇਹ ਸੇਵਾ 12 ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਰਬੀ, ਫ੍ਰੈਂਚ, ਜਰਮਨ, ਇਤਾਲਵੀ, ਜਪਾਨੀ, ਕੋਰੀਆਈ, ਚੀਨੀ, ਪੁਰਤਗਾਲੀ,

ਰੂਸੀ ਅਤੇ ਸਪੈਨਿਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਲੋੜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਿਭਿੰਨ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਭਾਰਤੀ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੀ ਤਾਕਤ ਇਸਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ, ਵਣਜੀਵ, ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਤੱਕ, ਹਰੇਕ ਖੇਤਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਕਾਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਟੂਰਿਸਟ ਸਥਾਨਾਂ, ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ ਮੌਕੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

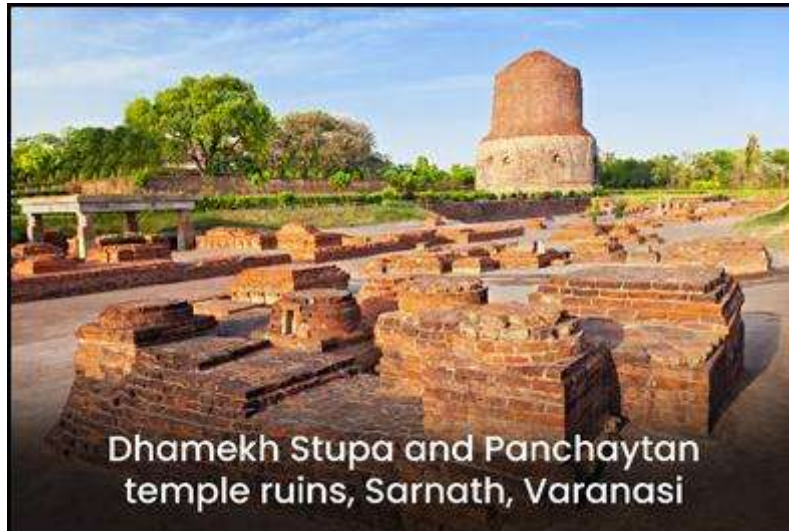
ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ

ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕੁਝ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ, ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ, ਬੁੱਧ ਧਰਮ, ਜੈਨ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਜੁੱਧਿਆ, ਕਾਸ਼ੀ, ਬੋਧ ਗਾਯਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਤਿਰੂਪਤੀ ਅਤੇ ਪੁਰੀ ਵਰਗੇ ਸਥਾਨ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਅਤੇ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਸਵਦੇਸ਼ ਦਰਸ਼ਨ ਵਰਗੇ ਸਰਕਾਰੀ ਉਪਰਾਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਟੂਰਿਸਟ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬੋਧੀ ਸਰਕਟ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਬੋਧੀ ਵਿਰਾਸਤ ਇਸਨੂੰ ਏਸ਼ੀਆ ਭਰ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਬੋਧਗਯਾ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਰਨਾਥ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ੀਨਗਰ ਅਤੇ ਬੁੱਧ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰ ਸਥਾਨ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੋਧੀ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਇਹ ਸਥਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਬੋਧੀ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਡੂੰਘੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਟੂਰਿਜ਼ਮ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਇਸਦੇ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ, ਮਹਿਲਾਂ, ਮੰਦਰਾਂ, ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਥਾਨਾਂ, ਅਜਾਇਬ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਝਲਕਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਮੀਰੀ ਸਮਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨਾਚ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ, ਤਿਉਹਾਰ, ਦਸਤਕਾਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਪਕਵਾਨ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਸੁਆਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘੀਆਂ ਅਤੇ ਵਧੀਆਂ-ਫੁੱਲੀਆਂ ਹਨ।

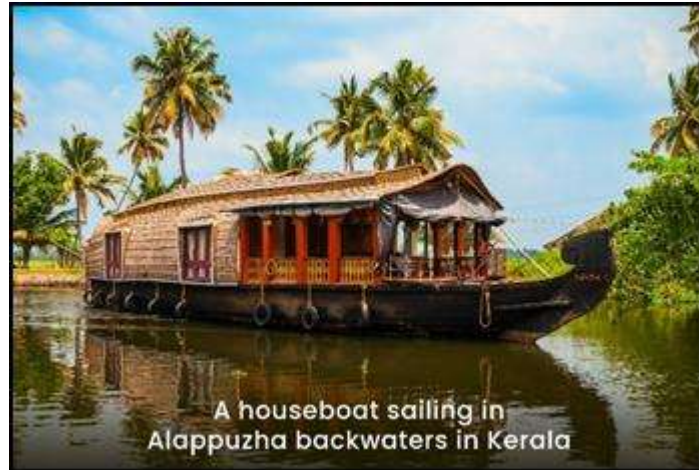

ਤੰਦਰੁਸਤੀ, ਯੋਗਾ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਟੂਰਿਜ਼ਮ

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਯੋਗਾ, ਆਯੁਰਵੇਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਵਾਇਤੀ ਮੈਡੀਸਿਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਸਥਾਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ, ਆਧੁਨਿਕ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਤੰਦਰੁਸਤੀ, ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਈਕੋ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਅਤੇ ਵਣਜੀਵ ਟੂਰਿਜ਼ਮ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਭੂ-ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਣਜੀਵ ਸਫਾਰੀ ਅਤੇ ਪੰਛੀ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਟ੍ਰੈਕਿੰਗ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੱਕ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ, ਟਾਈਗਰ ਰਿਜ਼ਰਵ, ਵੈਟਲੈਂਡ, ਮੈਂਗਰੋਵ, ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਖੇਤਰ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਾਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਇਹਨਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੇਂਡੂ, ਹੋਮਸਟੇ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ-ਅਧਾਰਿਤ ਟੂਰਿਜ਼ਮ

ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਹੁਣ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਲੈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋਮਸਟੇ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਅਨੁਭਵ, ਸਥਾਨਕ ਭੋਜਨ, ਦਸਤਕਾਰੀ, ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਡੂੰਘਾ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਂਡੂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ, ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ ਵਾਧੂ ਆਮਦਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਮਸਟੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਤੱਟਵਰਤੀ, ਕਰੂਜ਼ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ-ਅਧਾਰਿਤ ਟੂਰਿਜ਼ਮ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਤੱਟਵਰਤੀ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਲ ਮਾਰਗ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਲਈ ਨਵੇਂ ਰਸਤੇ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਰੂਜ਼ ਯਾਤਰਾ 2014-15 ਵਿੱਚ 108,000 ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 2025-26 ਵਿੱਚ 462,000 ਹੋਣ ਦਾ

ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 328% ਵਾਧਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਾਖਾਪਟਨਮ, ਮੁੰਬਈ ਅਤੇ ਚੇਨਈ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਰੂਜ਼ ਟਰਮੀਨਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪਗ੍ਰੇਡ ਅਤੇ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਈਸਟ ਕੋਸਟ ਕਰੂਜ਼ ਸਰਕਟ ਦਾ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਕੇ ਪੁਡੂਚੇਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਕਰੂਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਕ QR- ਅਧਾਰਿਤ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਯਾਤਰੀ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਸਮਾਂ ਲਗਭਗ 30 ਸਕਿੰਟ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਡਿਜੀਟਾਈਜ਼ਡ ਕਸਟਮ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਈ-ਗਰੁੱਪ ਵਿਜ਼ਿਟ ਵੀਜ਼ਾ ਵੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਰੂਜ਼ ਸਮੂਹਾਂ ਲਈ ਆਸਾਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲਾਈਟਹਾਊਸ ਟੂਰ

ਲਾਈਟਹਾਊਸਾਂ ਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਨੈਵੀਗੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰੀ ਯਾਤਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਥਾਨਾਂ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨੈਵੀਗੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 2021 ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਰਕਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਿਅਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲਾਈਟਹਾਊਸਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਚੇਨਈ, ਮਹਾਬਲੀਪੁਰਮ, ਅਲਾਪੁਝਾ, ਕੰਨੂਰ, ਮੁਟੇਮ, ਦਵਾਰਕਾ ਅਤੇ ਗੋਪਨਾਥ ਵਿੱਚ ਲਾਈਟਹਾਊਸ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਲਾਈਟਹਾਊਸ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ 75 ਲਾਈਟਹਾਊਸਾਂ 'ਤੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰਲ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

MICE ਟੂਰਿਜ਼ਮ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ

ਮੀਟਿੰਗਾਂ , ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ , ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ (MICE) ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ MICE ਉਦਯੋਗ ਲਈ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ

ਰਣਨੀਤੀ ਅਤੇ ਰੋਡਮੈਪ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਭਾਰਤ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਮੰਡਪਮ ਅਤੇ ਯਸ਼ੋਭੂਮੀ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਜੀਓ ਵਰਲਡ ਸੈਂਟਰ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਥਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ MICE ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 10 ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਨੂੰ ਗਲੋਬਲ MICE ਸਥਾਨਾਂ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਵੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਗਲੋਬਲ MICE ਉਦਯੋਗ 2030 ਤੱਕ \$870 ਬਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ \$1.4 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਇਸ ਸਮੇਂ ਗਲੋਬਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ 5% ਹਿੱਸਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਇਸ ਵਧ ਰਹੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਚੰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਬ੍ਰਿਕਸ : ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ

2026 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬ੍ਰਿਕਸ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੌਰਾਨ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਜੰਡੇ ਵਿੱਚ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਗਸਤ 2026 ਵਿੱਚ ਜੈਪੁਰ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਕਸ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ " ਜੈਪੁਰ ਐਲਾਨਨਾਮੇ " ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ । ਇਹ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਚਾਰ ਤਰਜੀਹਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ: ਆਰਟੀਫਿਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ, ਟਿਕਾਊ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ, ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਆਸਾਨ ਯਾਤਰਾ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ। ਇਹ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਮੰਜ਼ਿਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਯਾਤਰਾ ਸਹੂਲਤ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

G20 : ਭਾਰਤ ਦੀ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ

ਭਾਰਤ ਦੀ G20 ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਮੈਗਾ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। 60 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ G20 ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਪਹੁੰਚ ਇੱਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਵਧ ਗਈ ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੈਠਕਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ, ਸਥਾਨਕ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ, ਖੇਤਰੀ ਪਕਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵਿਕਾਸ ਹੁਣ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਕਰਸ਼ਣਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਮੰਜ਼ਿਲ ਈਕੋਸਿਸਟਮ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ। 'ਸਵਦੇਸ਼ ਦਰਸ਼ਨ 2.0' ਦੇ ਤਹਿਤ, ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮੰਤਰਾਲਾ ਇੱਕ ਮੰਜ਼ਿਲ ਅਤੇ ਟੂਰਿਸਟ-ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਟਿਕਾਊ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ, ਟੂਰਿਸਟ ਅਨੁਭਵਾਂ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ।

ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, 95 ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ 687 RCS-UDAN ਰੂਟ ਚਾਲੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। 2026-27 ਤੋਂ 2035-36 ਤੱਕ ਸੈਧੀ ਹੋਈ UDAN ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ 28,840 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 100 ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਅਤੇ 200 ਆਧੁਨਿਕ ਹੈਲੀਪੈਡ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਾਵਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਖੇਤਰੀ ਅਤੇ ਆਖਰੀ-ਮੀਲ ਤੱਕ ਟੂਰਿਸਟ ਸਥਾਨਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੀਮਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ,।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਯਤਨ ਮਿਲ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੋਰ ਸਥਾਨ ਜੋੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਵੇਂ ਅਨੁਭਵ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ

ਸਵਦੇਸ਼ ਦਰਸ਼ਨ ਯੋਜਨਾ

ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 2014-15 ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਥੀਮ-ਅਧਾਰਿਤ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਰਕਟਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ 'ਸਵਦੇਸ਼ ਦਰਸ਼ਨ' ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ

ਤਹਿਤ, ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 15 ਥੀਮ-ਅਧਾਰਿਤ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਰਕਟਾਂ ਵਿੱਚ 5,295.24 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ 76 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 75 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਬੇਧੀ, ਤੱਟਵਰਤੀ, ਮਾਰੂਥਲ, ਈਕੋ, ਹਿਮਾਲੀਅਨ, ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ, ਰਾਮਾਇਣ, ਪੇਂਡੂ, ਅਧਿਆਤਮਿਕ, ਆਦਿਵਾਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥੀਮ-ਅਧਾਰਿਤ ਸਰਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, 'ਸਵਦੇਸ਼ ਦਰਸ਼ਨ 2.0' ਇੱਕ ਮੰਜ਼ਿਲ-ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਟਿਕਾਊ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ-ਅਧਾਰਿਤ ਟੂਰਿਜ਼ਮ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਟੂਰਿਸਟ ਅਨੁਭਵ ਰਾਹੀਂ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ 2,207.08 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ 53 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਚੁਣੌਤੀ-ਅਧਾਰਿਤ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਿਕਾਸ (CBDD)

ਚੁਣੌਤੀ-ਅਧਾਰਿਤ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਿਕਾਸ (CBDD) ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਸਵਦੇਸ਼ ਦਰਸ਼ਨ 2.0 ਦੀ ਇੱਕ ਉਪ-ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ, ਟੂਰਿਸਟ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤੱਕ, ਉੱਚ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਥਾਨਾਂ ਲਈ 687.99 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਾਲੇ 37 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਈਕੋ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਕੀਮ

ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਰਾਸਤ ਵਾਧਾ ਮੁਹਿੰਮ (ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ) 2014-2015 ਵਿੱਚ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਟੂਰਿਸਟ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਪਹੁੰਚਯੋਗਤਾ, ਸਫ਼ਾਈ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ।

ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਧੀਨ 1,726.74 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਾਲੇ 54 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੇ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ, ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਟੂਰਿਸਟ ਸਹੂਲਤ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਰੈਸ਼ਨੀ ਸ਼ੋਅ, ਪਾਰਕਿੰਗ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਘਾਟ, ਠੋਸ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ, ਸੇਲਰ ਪੈਨਲ ਅਤੇ ਸੀਸੀਟੀਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਾਇਤਾ (SASCI)

ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਲਈ SASCI ਸਕੀਮ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਹਤਰ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ, ਸੰਪਰਕ ਅਤੇ ਟੂਰਿਸਟ ਸਹੂਲਤਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਕੀਮ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ, 23 ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ 40 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2024-25 ਵਿੱਚ 100% ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ 3,295.76 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ।

ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2025-26 ਲਈ, ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਯੋਗ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ SASCI 2024-25 ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਤਹਿਤ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲਿਆ, ਭਾਗ II ਦੇ ਤਹਿਤ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ 250 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਨਾਗਾਲੈਂਡ, ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ 250 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੁਨਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। 'ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ' (CBSP) ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮੰਤਰਾਲਾ ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ, ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਮੁੜ ਹੁਨਰ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ, ਆਦਿਵਾਸੀ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਵਾਂਝੇ ਪਿਛੇਕੜਾਂ

ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। 'ਹੁਨਰ ਸੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੱਕ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਖਲਾਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆਫ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਫੂਡ ਕਰਾਫਟ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ, ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਲਿਨਰੀ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੁਆਲਿਟੀ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ 2025 ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੀਬੀਐੱਸਈ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2020-21 ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2024-25 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ 1.68 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ 36,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ।

2024 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ "ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮਿੱਤਰ/ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੀਦੀ" ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਥਾਨਕ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਹੁਣਚਾਰੀ, ਸਫਾਈ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਗਭਗ 4,382 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਿਖਲਾਈ ਵਿੱਚ ਕੈਬ ਅਤੇ ਆਟੋ ਡਰਾਈਵਰ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਸਟਾਫ, ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਹੋਮਸਟੇ ਮਾਲਕ, ਗਾਈਡ, ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਵਿਕਰੇਤਾ, ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਮੰਤਰਾਲਾ ਸੀਬੀਐੱਸਈ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਸੋਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੇਂ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸਥਾਨ ਜੋੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋਟਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ 21 ਕੇਂਦਰੀ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ

ਅੱਠ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਸਮੂਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਸਿਖਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਗਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਡਿਜੀਟਲ ਹੈ

ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸਿਰਫ਼ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਬਣਾਉਣ, ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਟਿਕਾਊ ਬਣਾਉਣ, ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦਿਵਸ 2026 ਦਾ ਥੀਮ ਇਸ ਬਦਲਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਡੇਟਾ ਅਤੇ ਆਰਟੀਫਿਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਅਨਿੱਖੜਵੇਂ ਅੰਗ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਧਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੈਟਫਾਰਮ, ਏਆਈ- ਸਮਰਥਿਤ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਿਕਾਸ, ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ, ਅਤੇ ਹੁਨਰ-ਨਿਰਮਾਣ ਯਤਨ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਜੁੜੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਈਕੋਸਿਸਟਮ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਇਸ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਗਲਾ ਮੰਜ਼ਿਲ ਸਿਰਫ਼ ਡਿਜੀਟਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ, ਟਿਕਾਊ, ਲੋਕ-ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹਵਾਲਾ

ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮੰਤਰਾਲਾ

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2238965®=3&lang=1>

<https://www.pib.gov.in/newsite/archiveContent.aspx?lang=2®=48&relid=290678&>

https://sansad.in/getFile/annex/271/AU1415_IsY7tu.pdf?source=pqars

<https://nidhi.tourism.gov.in/home/>

https://sansad.in/getFile/annex/271/AU630_f8JTnR.pdf?source=pqars

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2292601®=48&lang=2>

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2171731®=48&lang=2>

https://sansad.in/getFile/lsapps/loksabhaquestions/annex/188/AU3612_CschGg.pdf?source=lsapps

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2302067®=3&lang=1>

<https://www.pib.gov.in/PressReleaseDetail.aspx?PRID=2299072®=1&lang=1>

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2113287®=3&lang=2>

<https://www.incredibleindia.gov.in/en/festivals-and-events/telangana/world-tourism-day>

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2297248®=48&lang=2>

https://sansad.in/getFile/lsapps/loksabhaquestions/annex/188/AU3233_R4EsOl.pdf?source=lsapps

https://sansad.in/getFile/lsapps/loksabhaquestions/annex/187/AU4918_G1BqWw.pdf?source=lsapps

https://sansad.in/getFile/lsapps/loksabhaquestions/annex/187/AU4918_G1BqWw.pdf?source=lsapps

ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ

<https://www.eoidjibouti.gov.in/page/tourist-helpline-by-india/>

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਾ

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2297227®=48&lang=2>

ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਮੰਤਰਾਲਾ

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2245099&lang=1®=1&utm>

https://sansad.in/getFile/loksabhaquestions/annex/185/AS76_zHwlre.pdf?source=pqals&utm

<https://www.pib.gov.in/newsite/erelcontent.aspx?lang=2®=48&relid=295100&utm>

ਦਿੱਲੀ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ

https://x.com/official_dda/status/2101267875516363224

ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ

<https://www.worldbank.org/ext/en/topic/tourism>

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ

<https://www.untourism.int/world-tourism-day-2026>

https://pre-webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2026-07/WT2026_Concept%20Note_EN.pdf?VersionId=pTOzM9q85HxXgEa8r8K1EC3EzEU0g4SB

ਪੀਆਈਬੀ ਆਰਕਾਈਵਜ਼

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2171731®=48&lang=2>

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2292601®=48&lang=2>

PDF ਦੇਖਣ ਲਈ ਇੱਥੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ

ਪੀਆਈਬੀ ਖੋਜ

ਪੀਕੇ / ਕੇਸੀ / ਆਰਟੀ / ਐਮਪੀ